

ע"פ 6418/21 - אריאל סלהוב נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 6418/21

לפני:
כבוד המשנה לנשיאה נ' הנדל
כבוד השופט ע' פוגלמן
כבוד השופט ג' קרא

המערער: אריאל סלהוב

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בבאר
שבע בת"פ 4928-04-20 מיום 10.8.2021 שניתן על
ידי כב' סג"נ אליהו ביתן

תאריך הישיבה: ט' בטבת התשפ"ב (13.12.2021)

בשם המערער: עו"ד שני פרג'ון
בשם המשיבה: עו"ד עילית מידן
בשם שירות המבחן: עו"ס ברכה וייס

פסק-דין

השופט ג' קרא:

ערעור על חומרת העונש בגזר דינו של בית המשפט המחוזי באר שבע (כב' סג"נ א' ביתן) בת"פ 4928-04-20 מיום 10.8.2021, בגדרו הושת על המערער עונש של 15 חודשי מאסר לריצוי בפועל, מאסר מותנה ופיצוי למתלונן בסך 30,000 ש"ח.

רקע עובדתי

1. ביום 15.6.2020 הורשע המערער על פי הודאתו בכתב אישום מתוקן, במסגרת הסדר טיעון, בביצוע עבירת הצתה (לפי סעיף 448(א) רישא לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק)). בהמשך, ביום 5.7.2021, לאחר שנשמעו טיעוני הצדדים לעונשונם בעקבות הערת בית המשפט, תוקן כתב האישום בשנית, כך שחלק מן התיאור העובדתי נמחק, ללא כל שינוי בסעיף העבירה, ובית המשפט הרשיע את המערער, בהכרעת דין שניה, על פי עובדותיו.
2. על פי עובדות כתב האישום (המתוקן בשנית), בשבועות שקדמו לביצוע העבירה ביצע המערער עבודות חשמל עבור המתלון. מסיבה שאינה ידועה למאשימה, גמלה בליבו של המערער החלטה להצית את רכבו של המתלון. לפיכך, ביום 22.3.2020 נסע המערער לתחנת דלק, קנה מיכל ריק ומילא אותו בדלק. משם נסע לבית העסק של המתלון, מחסן המצוי סמוך למשק במושב, שפך את הדלק שהביא עימו על רכבו של המתלון, הצית את הרכב ונמלט מן המקום. רכבו של המתלון החל לבעור וצוות כיבוי שהוזעק למקום, כיבה את האש. כתוצאה מן ההצתה נשרף הרכב, ששווי אינו ידוע למאשימה.
3. תנאי להסדר הטיעון היה הפקדת סך של 30,000 ש"ח לטובת פיצוי למתלון, לפני מתן גזר הדין. עוד הוסכם כי המערער יישלח לקבלת תסקיר שירות המבחן. מעבר לכך, לא כלל ההסדר הסכמה עונשית.

גזר הדין

4. בגזר דינו עמד בית המשפט קמא על הצורך בהרתעה ממשית לנוכח הקלות היתרה בה ניתן לבצע עבירת הצתה ופוטנציאל הנזק הרבה הגלום בה; על חומרת העבירה המתבטאת בעונש המירבי הקבוע לצידה בחוק. עוד עמד בית המשפט על פגיעתו המשמעותית של המעשה ברכושו של אדם, בערך של מיצוי טענות לזכות בדרכים חוקיות ובסדר החברתי ושללות נפשו של הפרט. לאור אלו ולאור מדיניות הענישה המחמירה הנהוגה, נבחנו נסיבות ביצוע העבירה שכללו תכנון, גרימת נזק משמעותי לרכב, אפשרות כי האש תתפשט לרכוש אחר בקרבת מקום, הרכב שהוצת היה ישן ולא מבוטח והוחזק על ידי המתלון כפריט אספנות, טענת המערער כי ביצע את המעשה על רקע מצבו הרגשי ולא על רקע חובו של המתלון.

על רקע כל אלו, העמיד בית המשפט את מתחם העונש ההולם על 18 עד 36 חודשי מאסר.

5. בית המשפט החליט לחרוג לקולה מן המתחם משיקולי שיקום, תוך קביעת עונש מאסר משמעותי. בקביעה זו הציב מחד גיסא את התרשמות שירות המבחן ממצבו הנפשי של המערער, מקשייו בויסות דחפים והערכתו כי קיימת רמת סיכון גבוהה להישנות עבירות אלימות מצד המערער וכן לאור העובדה כי המערער לא השתתף בטיפול כלשהו במסגרת שירות המבחן. ומאידך גיסא, את מאפייניו האישיים של המערער - בן 32, בעל מקצוע שניהל עסק עצמאי, אב לשלושה ילדים קטינים, ללא עבר פלילי - את הצער שהביע על מעשיו; את השתתפותו בטיפול פרטי לאורך תקופה משמעותית; ועל מחויבותו הגבוהה לילדיו הקטינים. על רקע זה השית בית המשפט על המערער את העונשים שפורטו לעיל.

מכאן הערעור, הנסב על עונש המאסר בלבד, אשר ביצעו עוכב בהחלטת בית משפט זה מיום 30.9.2021.

טיעוני הצדדים

6. בערעורו מבקש המערער כי נתערב בעונש המאסר שנגזר עליו ונעמידו על עונש מאסר שניתן לריצוי בדרך של עבודות שירות. לשיטתו, מתחם העונש שקבע בית המשפט קמא מחמיר יותר על המידה, בייחוד בקביעת הרף התחתון של המתחם, משום שנסמך על פסיקה בנסיבות חמורות מאלו הקיימות בעניינו. מעבר לכך, טוען המערער, כי בהסתמך על מקרים אחרים, נכון היה לחרוג ממתחם העונש במידה רבה יותר משנעשה, תוך קביעת קריטריון אחיד ביחס לשאלה האם ניתן לחרוג ממתחם העונש משיקולי שיקום ולהעמידו על עונש מאסר לריצוי בעבודות שירות. בהקשר זה מדגיש המערער כי עבר הליך טיפולי משמעותי, בו הוא מתמיד גם לאחר שנגזר דינו; כי גם בית המשפט קמא התרשם לחיוב מן ההליך הטיפולי; כי הוא נעדר עבר פלילי; וכי ביצע את העבירה בתקופה של משבר קיצוני בחייו והיא מהווה חריג במהלך חייו; קבלת אחריות מלאה על מעשיו ותשלום הפיצוי למתלונן, כפי שנקבע; רצונו העז במזעור המחירים הכבדים ששילמו ילדיו בגין המצב – בכל אלו, כך נטען, יש כדי להעיד כי הסיכוי לשיקומו הוא ממשי, כנדרש בסעיף 40ד(א) לחוק. עוד ממשיך המערער וטוען כי עונש של מאסר מאחורי סורג ובריאח עתיד לפגוע בהמשך הליכי השיקום ויפגע פגיעה קשה בילדיו הקטנים.

בדיון לפנינו עמדה באת-כוחו של המערער על עמדת שירות המבחן בתסקיר העדכני, הכוללת, לראשונה, המלצה על ענישה על דרך של עבודות שירות.

7. המשיבה מצידה, סומכת ידה על גזר דינו של בית המשפט קמא. לשיטתה, אין מקום לחרוג עוד ממתחם העונש ההולם. שכן, אף שהמערער עבר תהליך משמעותי, הרי שלפי התסקיר המשלים הוא מצוי רק בתחילתו; בית המשפט קמא נתן דעתו לשיקולי השיקום בכך שמצא לחרוג ממתחם העונש; ויש לשים דגש על חומרת העבירה ופוטנציאל הנזק הרב הטמון בה, משהצתה בוצעה בסמוך לכלי רכב אחרים, כעולה מדו"ח מז"פ שהוגש לעיונו.

8. נציגת שירות המבחן, הגב' וייס, עמדה בפנינו על התרשמות שירות המבחן על היעזרותו המשמעותית של המערער במסגרת הטיפולית, באופן שהביא להפחתת הערכת הסיכון להישנות העבירה מגבוה לבינוני, ואשר מצדיק לגישת שירות המבחן את מיצוי סיכויי השיקום ואת ההמלצה לענישה בדרך של עבודות שירות.

תסקיר עדכני של שירות המבחן

9. בתסקיר העדכני מיום 9.12.2021 המליץ שירות המבחן להמיר את עונש המאסר מאחורי סורג ובריאח במאסר על דרך עבודות שירות, שילווה בצו מבחן למשך שנה, במסגרתו ימשיך המערער בתהליך הטיפולי ובהמשך יישקל שילובו בקבוצה טיפולית.

מן התסקיר עולה כי המערער מביע צער ונוטל אחריות למעשיו. מזה כשנה הוא מצוי בהליך טיפולי פרטי, במסגרתו למד לשתף את תחושותיו, לנתח את התנהגותו ואת דפוסי התנהגותו בטרם יגיב.

שירות המבחן התרשם כי המערער בעל יכולות תפקודיות, ניהל מהלך חיים תקין ונורמטיבי, לרבות מסגרת תעסוקתית קבועה ויציבה. אולם, על רקע משבר משפחתי וקושי להיעזר בגורמי טיפול, התקשה להתמודד ביעילות ונטה לתגובה קיצונית ותוקפנית שבאה לידי ביטוי בביצוע העבירות. עוד צוין כי המערער לוקח אחריות על מעשיו, השתלב בטיפול, מפיק תועלת ומבטא יכולת לשינוי בדפוסי התנהגותו. על פי ההערכה, רמת הסיכון להישנות עבירת אלימות היא בינונית והיא עשויה לפחות בעקבות המשך הטיפול. להערכת שירות המבחן סיכויי שיקומו של המערער טובים, והמלצתו היא לענישה שיקומית.

דין והכרעה

10. לאחר שעיינתי בהודעת הערעור, על נספחיה, בגזר דינו של בית המשפט קמא, בתסקירי שירות המבחן בעניינו של המערער, ושמעתי את טענות הצדדים בדיון שלפנינו, הגעתי לכלל מסקנה כי יש לקבל את הערעור.
11. בבסיס עמדתי זו מצוי התהליך הטיפולי שעבר המערער בשנה האחרונה, כמתואר בתסקיר העדכני, והערכת שירות המבחן לפיה סיכויי שיקומו של המערער טובים, המצדיקים חריגה ממתחם העונש ההולם שנקבע מעבר לזו המצויה בגזר הדין. מטבע הדברים, התרשמותו זו של שירות המבחן, המבוססת על המשך התקדמותו של המערער בתהליך הטיפולי מאז נדון עניינו בבית המשפט קמא, לא היתה מונחת לפני בית המשפט קמא בעת שגזר את דינו של המערער. באותה עת עמדו לפני בית המשפט תסקיר מיום 2.12.2020, שנה לפני התסקיר העדכני המונח לפנינו כעת, ודוחות קרימינולוגיים מטעמו של המערער. בית המשפט אכן הביא בגדר שיקוליו בגזירת העונש את שהעלה התסקיר שהונח בפניו: נטילת האחריות על ידי המבקש; העדר עבר פלילי; מכלול נסיבותיו האישיות; והערכת שירות המבחן כי קיים סיכון גבוה להישנות עבירות אלימות.
12. כעת, כאמור, בחלוף שנה, חל שינוי מהותי בהערכת שירות המבחן באופן המצדיק התערבות בעונש המאסר שהושת על המערער. כעולה מן התסקיר העדכני, על פי דיווח המרכז המטפל, המערער מגלה מחויבות לטיפול, מגיע בסדירות לפגישות, משתף בקשייו ובעולמו הפנימי. עוד נמסר כי במהלך הטיפול, עבר המערער תהליך משמעותי של פיתוח מודעות ושינוי כך שבעוד שבתחילת הטיפול עסק בנסיבות החיצוניות שהביאוהו לידי ביצוע העבירה, כיום הוא מגלה מודעות למניעיו האישיותיים ותובנה ביחס לדרכי התמודדות בעתיד. בנוסף, צוין כי המערער עובר "שינוי פנימי עמוק, לומד ומפנים דרכי התמודדות מאופקות, אפקטיביות ונורמטיביות בכדי שאירועים כאלו לא ישנו בעתיד".
13. תיאור זה של פירות התהליך הטיפולי הביא לשינוי הערכת שירות המבחן ביחס לסיכון הישנות עבירת אלימות, מגבוה לבינוני, אשר אף עשוי לפחות בעקבות המשך הטיפול. למעשה, עיון בתסקיר הקודם מלמד כי בהעריכו אז את רמת הסיכון ציין שירות המבחן כי בהעדר טיפול עלול המערער להגיב בהתנהגות פוגענית כלפי אחרים וכלפי רכוש. והנה, שנה לאחר מכן – הביאה התמדתו של המערער בטיפול להפחתת רמת הסיכון. וכפי שהסבירה והטעימה נציגת שירות המבחן בדיון לפנינו, הדבר משקף יכולת להפיק תועלת מן הטיפול באופן שמצדיק מיצוי סיכויי השיקום.

על רקע זה, סבור כעת שירות המבחן כי סיכויי שיקומו של המערער טובים ונתן את המלצתו להמרת עונש המאסר לריצוי בעבודות שירות במקום מאחורי סורג ובריח, באופן שיאפשר למערער להמשיך בתהליך הטיפול בתוך שגרת חייו, תוך התמודדות עם חובותיו והמשך קשר מיטיבי עם ילדיו.

14. אין בדברים אלו כדי למעט ממידת החומרה הכרוכה בעבירת ההצתה. אין חולק כי עבירה זו חמורה ותוצאותיה עלולות להיות קשות וחמורות לאין שיעור, דבר המשתקף גם בעונש שנקבע לצידה. בשל כך, וכפי שציין בית המשפט קמא בגזר דינו, מדיניות הענישה הנהוגה בגינה היא מחמירה ומתבטאת במאסר ממשי לתקופה משמעותית, הגם כי מידת הענישה משתנה ממקרה למקרה, בהתאם לנסיבות. יחד עם זאת, בית המשפט קמא, סבר אף הוא כי לאור נסיבותיו האישיות של המערער, יש מקום לחרוג ממתחם העונש ההולם, ולא נפל דופי בקביעתו זו. אלא שכעת, לאור השינוי המשמעותי שחל בתובנותיו ובדרכי ההתמודדות של המערער, מצדיקים פירות התהליך הטיפולי, חריגה נוספת ממתחם העונש ההולם.

15. סיכומם של דברים, לאור התמונה המצטיירת מן התסקיר העדכני, ניתן לקבוע במשנה תוקף כי קיים סיכוי ממשי לשיקום המערער, כאמור בסעיף 40ד(א) לחוק, נכון יהיה לשנות את מידת החריגה ממתחם העונש, שעליה הורה בית המשפט קמא, כך שתחת ריצוי עונש מאסר מאחורי סורג ובריא, אשר עתיד לקטוע את תהליך השיקום החיובי ונושא הפירות, ולהורות על עונש מאסר לריצוי בעבודות שירות, שיאפשר המשך התהליך הטיפולי, שבו דבק המערער מזה כשנה.

16. לפיכך אציע לחבריי לקבל את הערעור, כך שתחת מאסר בפועל מאחורי סורג ובריא יוטל על המערער עונש של 9 חודשי מאסר לריצוי בעבודות שירות, בכפוף לחוות דעתו של הממונה לעבודות השירות, לצד צו מבחן למשך שנה. לצד זאת, יעמדו בעינם יתר רכיבי גזר הדין.

ש ו פ ט

המשנה לנשיאה ב' הנדל:

אני מסכים.

המשנה לנשיא

השופט ע' פוגלמן:

אני מסכים.

ש ו פ ט

לפיכך הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט ג' קרא. הממונה על עבודות השירות יגיש חוות דעתו עד ליום 16.2.2022, ועם קבלת חוות הדעת יינתן על ידינו פסק דין משלים.

ניתן היום, י"ד בשבט התשפ"ב (16.1.2022).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

המשנה לנשיאה
